

БАШИНСЬКАІрина Олександрівна
i.bash@ukr.netк.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університет

УДК 005.334:658

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЕКТАХ**RISK MANAGEMENT IN PROJECTS****МАКАРЕЦЬ**Дарія Олегівна
dasha-darya@mail.uaстудент, Одеський
національний політехнічний
університет

Розглянуто сутність понять «проект», «управління проектами» та «ризик». Досліджено проблеми, які виникають в ході реалізації проекту. Розкрито процедури в управлінні ризиками проекту та розглянуто організацію ризик-менеджменту в управлінні проектами. Описано процедури управління ризиками.

Рассмотрены сущность понятий «проект», «управление проектами» и «риск». Исследованы проблемы, возникающие в ходе реализации проекта. Раскрыты процедуры в управлении рисками проекта и рассмотрена организация риск-менеджмента в управлении проектами. Описаны процедуры управления рисками.

The essence of the concepts of "project", "project management" and "risk" are considered. The problems arising during the project are researched. The procedures of risk management and project are revealed and the organization of risk management in project management is considered. The risk management procedures are described.

Ключові слова: проект, управління проектами, ризик, ризик-менеджмент, аналіз ризиків, оцінка ризиків

Ключевые слова: проект, управление проектами, риск, риск-менеджмент, анализ рисков, оценка рисков

Keywords: design, project management, risk, risk management, risk analysis, risk assessment

ВСТУП

Невід'ємною частиною процесу прийняття рішення в управлінні проектами є невизначеність. Саме це є причиною виникнення ризиків під час прийняття рішень. Ризики, які впливають на якість прийнятих рішень, можуть виникнути на будь-якому етапі життєвого циклу проекту і зумовлюються такими чинниками: неповна чи недостовірна інформація про проблему; неоднозначність умов, вимог та критеріїв; нечітке розуміння поставленої мети; внутрішнє і зовнішнє середовище реалізації проекту; неможливістю точної оцінки всіх параметрів проекту. Саме тому доцільним є не пасивне оцінювання ризиків та наслідків від них, а активне цілеспрямоване управління ризиками з метою мінімізації збитків та максимального зменшення ризиків проекту.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження сутності управління проектами та ризиків, які виникають під час проекту, дослідження аналізу та оцінки ризику.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet.

РЕЗУЛЬТАТИ

До недавнього часу у вітчизняній практиці під поняттям «проект» зазвичай розуміли комплект проектно-кошторисної документації на створення будівель, споруд або технічних пристроїв. У професійному управлінні проектами з поняттям проекту пов'язується процес здійснення комплексу цілеспрямованих заходів щодо вдосконалення існуючих чи створення нових продуктів, послуг, процесу в рамках встановлених бюджету, часу і якості.

Прикладами проектів можуть бути: розробка нового продукту, послуги чи результату; здійснення змін в структурі, процесах, персоналі чи стилі організації; розробка чи придбання нової або вдосконаленої інформаційної системи (програмне забезпечення тощо); проведення досліджень з подальшою відповідною фіксацією результатів; будівництво нових споруд, будівель; впровадження,

покращення чи вдосконалення існуючих бізнес-процесів та процедур; компанія з SMM підприємства тощо [1, с. 776; 2, с. 360].

Успішність реалізації складних проектів пов'язана з високою невизначеністю, оскільки момент ухвалення рішення щодо початку інвестування та отримання результату відстрочені в часі, а розробка та реалізація проектів пов'язана із залученням значного обсягу фінансових ресурсів з високим рівнем інвестиційних ризиків. Неповний облік та врахування ризиків при ухваленні рішень може призвести до незавершення проектів та значних фінансових втрат. Від розуміння причин і механізмів дії ризиків, а також розробки заходів щодо управління ними залежить ефективність проекту, що реалізовується в умовах складного, динамічного та невизначеного середовища. Необхідність підвищення ефективності інвестиційної діяльності сприяє застосуванню проектно-орієнтованими організаціями сучасних технологій управління проектами та проведенню превентивних заходів щодо зниження впливу проектних ризиків.

Ефективним інструментом регулювання змін економічного середовища виступає ризик-менеджмент [3].

Ризик-менеджмент проекту включає в себе систематичні процеси, пов'язані з ідентифікацією, аналізом ризиків та прийняттям рішень, які включають максимізацію позитивних і мінімізацію негативних наслідків настання ризикових подій. Американський Інститут управління проектами (PMI), що розробляє й публікує стандарти в галузі управління проектами, описує шість процедур управління ризиками, а саме:

- *Планування управління ризиками* – вибір підходів і планування діяльності з управління ризиками проекту.

- *Ідентифікація ризиків* – визначення ризиків, здатних вплинути на проект, та їх характеристика.

- *Якісна оцінка ризиків* – якісний аналіз ризиків і умов їх виникнення з метою визначення їх впливу на ефективність проекту.

- *Кількісна оцінка* – кількісний аналіз ймовірності виникнення та впливу наслідків ризиків на проект.

- *Планування реагування на ризики* – визначення процедур і методів мінімізації негативних наслідків ризикових подій та використання можливих переваг.

- *Моніторинг та контроль ризиків* – моніторинг виникнення ризикових ситуацій, визначення нових ризиків, виконання плану управління ризиками проекту та оцінка ефективності дій з мінімізації ризиків.

Кожна процедура виконується, принаймні, один раз в кожному проекті. Незважаючи на те, що вищезазначені процедури розглядаються як дискретні елементи з чітко визначеними характеристиками, на практиці вони можуть частково збігатися та взаємодіяти.

Планування управління ризиками являє собою процес визначення порядку здійснення дій з управління ризиками в рамках проекту. Ретельне і детальне планування підвищує ймовірність успіху інших процесів управління ризиками [4, с. 41-42].

Аналіз ризиків умовно поділяють на якісний та кількісний, хоча вони тісно пов'язані.

Кількісна оцінка ризиків визначає вірогідність виникнення ризиків і вплив наслідків ризиків на проект, що допомагає команді управління проектами вірно приймати рішення і уникати невизначеності. Сюди відносяться методи: аналіз чутливості; аналіз сценаріїв; дерево рішень; експертний метод; побудова профілю ризику; імітаційне модулювання і т.п.

Якісна оцінка ризиків визначає міру важливості ризику, вибирає спосіб реагування, діє на проект стандартними методами і засобами. Використання цих засобів допомагає частково уникнути невизначеності, які часто зустрічаються в проекті. Протягом життєвого циклу проекту повинна відбуватися постійна переоцінка ризиків. Сюди відносяться методи: метод аналізу доцільності витрат; метод Дельфі; метод контрольних переліків; метод VAR (Valut-at-Risk); огляд документації по проекту і т.п. [5, с. 94].

Планування реагування на ризики – це розроблення методів і технологій зниження негативної дії ризиків на проект. Ця процедура бере на себе відповідальність за ефективність захисту проекту від дії на нього ризиків. Вирізняють чотири форми реагування на ризики: ухилення від ризику; зменшення ризику; передача ризику та прийняття ризику.

На етапі моніторингу здійснюється стеження за ідентифікацією ризиків, визначаються залишкові ризики, забезпечується виконання плану ризиків та оцінюється його ефективність з урахуванням зниження ризику; фіксуються показники ризиків. Моніторинг і контроль супроводжують процес упровадження проекту в життя. Якісний контроль виконання проекту надає інформацію, що допомагає ухвалювати ефективні рішення, щоб запобігти виникненню ризиків. Для надання повної інформації про виконання проекту необхідна взаємодія між всіма учасниками проекту.

Метою моніторингу і контролю є з'ясування таких аспектів управління ризиками:

- система реагування на ризики упроваджена відповідно до плану;

- реагування достатньо ефективне чи необхідні зміни;

- ризики змінилися порівняно з попередніми значеннями;

- початок впливу ризиків;

- чи вжиті необхідні заходи;

- дія ризиків передбачувалась чи виявилась випадковим результатом.

У кожному проекті обов'язково наявні невідомі (невизначені) ризики і їх частка в загальному обсязі ризиків залежить від того, в якій сфері реалізується проект. Але реагування на невідомі ризики тільки після їх появи пов'язане з достатньо великими затратами. Значно ефективнішим є випередження подій, отримання інформації про потенційну появу невідомого ризику заздалегідь, коли є можливість скорегувати процес без повторення певних робіт. Ефективне управління проектним ризиком залежить

від визнання того, що розсудливе витрачання бюджету (наприклад, часу, і/або коштів) до виникнення якоїсь несприятливої події забезпечить кращий контроль, ніж використання пом'якшувального плану вже після того, як потенційний ризик перетворився на реалізовану шкоду [6, с. 466-473].

ВИСНОВКИ

Таким чином, розробка та втілення проектів має вагомe значення для підтримання конкурентоспроможності підприємства на ринку. Нововведення завжди несуть з собою ризики, зменшити які можливо завдяки ефективному управлінні на всіх життєвих етапах проекту. Це зумовлює побудову і використання моделі управління ризиками проекту. Саме створення системи ризик-менеджменту покликана забезпечувати високу ефективність прийняття цих рішень для стратегічних та тактичних цілей підприємства.

Комплексний аналіз ризиків від розробки та реалізації проекту дозволяє максимізувати можливості та мінімізувати витрати в ході реалізації цілей проекту.

Список використаних джерел

1. Курочка К.М., Золотарьов С.К. Основи управління проектами на торговельному підприємстві / К.М. Курочка, С.К. Золотарьов // Молодий вчений. – 2016. – № 12(39). – С. 776
2. Bashynska I.O. Using SMM by industrial enterprises // Aktual'ni Problemy Ekonomiky = Actual Problems in Economics, 12 (186), 360-369
3. Башинська І.О., Новак Н.Г. Ефективне управління проектами підприємства / Інфраструктура ринку: електронний науково-практичний журнал. – 2017. – №6. – С. 113-117
4. Скопенко Н.С., Євсєєв І.В., Москаленко В.О. Управління ризиками в проектному менеджменті/ Н.С. Скопенко, І.В. Євсєєв, В.О. Москаленко // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 24. – С. 41-42.
5. Комишова Г.І. Методи оцінки ризиків у проекті / Г.І. Комишова // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2010. – № 3(35). – С. 94-97
6. Рішняк І.В. Моделювання процесу управління ризиками у мультипроектному середовищі / І.В. Рішняк // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2014. – № 783: Інформаційні системи та мережі. – С. 466-473